

ב"מ סג

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

1. רמב"ם יד החזקה - הלכות מלוה ולוה פרק י

(ו) מי שהיה נושה בחבירו מעות ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטים אמר לו צא ועשה אותן עלי כשער של עכשיו ויהיה לך אצלי חטים בהלוואה **אם יש לו חטים כשיעור מעותיו** מותר ואם אין לו אותו המין ה"ז אסור שלא אמרו חכמים שמותר לפסוק על שער שבשוק אע"פ שאין לו כלום מאותו המין אלא בנותן מעותיו לקנות בהן פירות אבל הרוצה להעמיד הלוואתו על גב הפירות אסור עד שיהיו לו פירות. היה ללוה חטים ועשה הלוואתו עליו חטים ובא אחר זמן ואמר לו תן לי חטים שאני רוצה למוכרן וליקח בדמיהן יין אמר לו צא ועשה אותן עלי יין כשער שבשוק עתה אם יש לו יין הרי זה מותר ונעשית הלוואתו אצלו יין ואם אין לו יין אסור הרי שלא היה לו ועבר והחזיר ההלוואה פירות אף על פי שקנה פירות אחר כך אינו חייב ליתן לו פירות אלא נותן לו מעות שהלוהו:

2. הרא"ש על בבא מציעא פרק המישי - סימן ז

כולן יש לו מותר אין לו אסור. פירוש אין לו לא מעות ולא חטין אסור ...

וש"מ איתא לדר' ינאי דאמר מה לי הן מה לי דמיהן [דאיתמר] אמר רב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה במעות ור' ינאי אומר מה לי הן ומה לי דמיהן. פ"ל רשב"ם דלא שרי רבי ינאי אלא היכא דנותן לו פירות אחרות דומיא דברייתא דרבי אושעיא ודוקא כי האי גוונא הוא דאמר מה לי הן ומה לי דמיהן כיון דאף הדמים הוו פירות. **אבל לשלומי זוזי לא אמר ר' ינאי דפשיטא דמיהו כרבית.** ור"ת ז"ל **פירש דאף לשלומי זוזי שרי** כדמוכח בהגוזל קמא (דף קג.) דרב כהנא יהיב זוזי אכיתנא לסוף אייקר כיתנא זבני ניהליה למריה דכיתנא אתא לקמיה דרב א"ל מאי איעבד אשקול זוזי ואסר ליה רב למישקל זוזי. ומסיק רב לטעמיה דאמר עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים. ומדקאמר רב לטעמיה משמע דאף למישקל דמי שרי ר' ינאי. ונ"ל פרשב"ם עיקר. דאי ס"ד דר' ינאי שרי אף למישקל דמי מנא ליה לגמרא דרב אסר למישקל אף פירי דפריך ליה מברייתא דר' אושעיא. דלמא לא פליג עליה דר' ינאי אלא בזוזי דמיהו כרבית אבל בפירי אחרוני מודי דשרי הלכך נראה דר' ינאי לא שרי אלא בפירי ובהא פליג רב עליה. והא דקאמר רב לטעמיה. משום דרב מחמיר באמנה ולא מצינו בפירוש מה יאמר ר' ינאי בפרעון מעות אלא שאנו מדקדקין מתוך סוגיא דשמעתין דר' ינאי מודה בפרעון מעות הלכך ניחא ליה למימר רב לטעמיה דאסר אף בפרעון פירות וכ"ש זוזי. ולקמן בפירקין פסיק הלכתא כר' ינאי:

3. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף סג/א

צד אחד ברביית איכא בינייהו. והיינו צד אחד ברביית אמ יתן לו פירות הוי מכר ואין כאן רבית ואם יתן לו דמים הוי רבית, וכן ברייתא דר' אושעיא דלעיל אם יוקירו וישלם דמים יש כאן רבית ואם לא ישלם דמים אלא פירות שפסק עמו אין כאן רבית והיינו צד אחד ברביית דאע"ג דהוקירו תלוי בלוה לבטל שלא יהא רבית, אבל אין לפרש דהיינו צד אחד ברביית דשמא יוקירו ושמא לא יוקירו, דאם כן אפילו סאה בסאה נמי יהא מותר לר' יהודה דשמא לא יוקירו, וכי תימא דהתם הוי הלוואה והחמירו והכא הוי קצת זביני, דהא אפילו בהלוואה שרי ר' יהודה צד אחד ברביית דתניא לקמן משכן לו בית משכן לו שדה וא"ל לכשתמכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור ואמרינן דלא כר' יהודה דאי כר' יהודה הא אמר צד אחד ברביית מותר והוי צד אחד דשמא לא ירצה למוכרה לעולם, וה"ה נמי אם תלוי במלוה לבטל שלא יהא רבית מותר כי ההיא דתנן לקמן מכר לו שדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתרצה הבא מעות וטול את שלך אסור ואמרינן בגמרא תני ר' חייא פעמים ששניהם אסורין לאכול הפירות המוכר והלוקח דא"ל לכי מייתת קני מעכשיו ודלא כר' יהודה דאי כר' יהודה האמר צד אחד ברביית מותר וצד זה תלוי בלוקח לבטל, ובתר הכי קאמר מכר לו בית מכר לו שדה וא"ל לכשיהיו לי מעות החזירם לי אסור ולר' יהודה מותר משום צד אחד ברביית וצד זה תלוי במוכר לבטל הרבית דאם לא יתן לו המעות הוי מכר ואין כאן רבית:

רבית על מנת להחזיר איכא בינייהו. וא"ת מ"ט דרבנן מה רבית הוא זה והלא כשבא לפדות מנכה לו תחלה הרבית שאכל, וי"ל ודאי אם היה עושה כן לא חשיב רבית אלא מצריכו לפרוע תחלה כל מעותיו ואח"כ עושה עמו חשבון ומחזיר לו דמי פירות שאכל, ונפקא מינה שמא לא תשיג ידו לפרוע כל המעות, הילכך נמצא שלקח רבית ומה שמנכה לו בתר הכי הוי כמו מתנה שנותן לו:

4. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף סג/ב

רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאיתחזוויי בבי דרי וכו'. נראה מכאן דלגבי פוסקים על הפירות בשיצא השער אי נמי בשיש לו הני מילי כי קני להו קנין מיהא לגבי מי שפרע דאי לאו הכי מאי שייכא הכא בפירקין דרבית האי מילתא. ולפיכך פירש רש"י לעיל בדרכי אושעיא בכולן אם יש לו מותר משום דקני להו לענין מי שפרע והיינו כדברי הרמב"ם שכתב דמלוה קונה בקרקע קנין גמור ובמטלטלין מוסרין אותו למי שפרע בנתינת מעות בעין. ומיהו מהכא אין ראייה דיכולני לומר ואגב דנקט רבה ורב יוסף תרווייהו ולא משום רבית כלל נקט לה כדנקט בסמוך בשמעתין ואמר רב נחמן האי מאן דיזיף פשיטי מחבריה וכו' ואף על גב דלא שייכא הכא לענין רבית. כן נראה לי. שיטה:

5. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף סג/ב

וכתב הריטב"א וזה לשוננו, כל אגר נטר לי, פירוש לא מיבעיא אגר נטר הלוואה שהרויח לו עליה זמן אלא אפילו אוזולי במכר משום הרוחת זמן אסור והיינו דנקט כל. עד כאן: